

Tung nasjonsbygging

Etter sju års international administrasjon av Bosnia er landet fortsatt milevis fra selvstyre. Utviklingen går snarere den motsatte veien, hevder en fersk rapport.

BOSNIA

Av Sten Inge Jørgensen

Det er ikke vanskelig å argumentere for at «verdenssamfunnet» står overfor langt vanskeligere oppgaver når det skal demokratisere Afghanistan og Irak enn når det gjelder Bosnia. Men etter sju års internasjonal administrasjon og milliarder av dollar i støtte, befinner denne lille Balkan-staten seg fortsatt i en unntakstilstand. I følge en fersk rapport fra den anerkjente tenketanken ESI (European Stability Initiative), er det en rekke tegn som tyder på at det internasjonale samfunnets styre gjennom OHR (Office of the High Representative) faktisk ikke bringer Bosnia nærmere selvstyre.

Blant ESI's påpekninger er følgende: Hver nye sjef for OHR har økt antallet offentlige påbud, forordninger og pålegg som gis av kontoret. Fra 2001 til 2002 økte antallet fra 54 til 153. Måten mange av beslutningene gjennomføres på fremstår slett ikke som demokratisk forbillig prosedyrer, og mange av grepene som tas er svært drastiske. Så sent som i fjor så de opp alle landets dommere for å renke opp i rettsystemet. I flere andre institusjoner fjernes folk uten noen offentlig redegjørelse.

Dersom man rent faktisk undersøker hva som skjer, er det ingen tvil om at OHR faktisk utvider makten sin, forteller Gerald Knaus ved ESI til Moigenbladet.

Han understreker samtidig at de ikke er ute etter å «ta» lederen for OHR, Lord Ashdown:

- Vi er ikke uenige i OHRs mål, men vi tror det verken er nødvendig eller mulig å nå disse gjennom internasjonale dekreter. Bosniene selv må ansvarliggjøres.

Tittelen på ESI's rapport, «Travails of the European Raj», henspiller på britenes erfaringer fra India under kolonitiden. I bestrebelsene på å legge til rette for selvstyre, ender man som en velmenende despot som tar stadig mer makt og ansvar. «I stedet for å plante demokratiets frø i Bosnias postkommunistiske politiske kultur, virer den implisitte lærdommen av denne overgangssituasjonen at teknokratisk styring på en armlengdes avstand fra folket er et godt styresett tross alt» står det å lese.

OHR har allerede reagert på ESI's beskrivelser av deres virke. I et motsvar sier de at rapporten er både feilaktig og utdatert: «Mr. Ashdown er den første lederen for

OHR som har laget en implementeringsplan for hvordan OHRs ansvarsområder skal overføres til bosniske institusjoner. Han har allerede stengt ett av OHRs departementer, og er i ferd med å stenge et annet.»

Men Knaus fastholder at summen av OHRs engasjement har økt:

Mens noe legges ned, etableres samtidig nye institusjoner under internasjonal kontroll. Poenget er at det er skjedd en forskyvning av terskelen for hva man forstår som en unntakstilstand. Når OHR i dag snakker om en «emergency» gjelder det ikke hatefulle radiostasjoner som oppfordrer til vold mot de fredsbevarende styrkene, men problemer med skatteinngangen, eller den urimelige reguleringen av næringslivet.

Karl Osland, som er forsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), har forståelse både for ESI's kritikk og OHRs vanskelige situasjon:

Dayton-avtalen, som ligger til grunn for OHRs virksomhet, var ikke akkurat noe ideell utgangspunkt. Den strukturen som ble etablert forsterker de etniske skillelinjene, som når ulike verv skal bekles ut fra balanse mellom kroater, bosnjakker og serbere. I tillegg er det tegn til at man har fått etablert en internasjonal administrasjon som styrer i et veldig ovenfra og ned-system. Bosnia har motatt veldig mye penger, og mange vil hevde at det er sydd puter under armene på folk. Folk føler ikke nok ansvar til å ta et tak selv.

- Oppfatter du det også slik at OHR stadig øker makten sin?

Jeg kjenner ikke ESI's rapport godt nok til å svare ja eller nei på det, men har registrert at det er en oppfatning blant mange ja.

Med tanke på at flere av de samme landene som i sin tid la grunnlaget for den internasjonale administrasjonen av Bosnia nå skal ta fatt på Irak, mener Osland det finnes lajrdommer fra Bosnia:

Alle land og situasjoner er unike, men det synes åpenbart at man trenger en klarere plan for hvordan de lokale skal overta styringen selv. En utfasing av det internasjonale vil fordel for det nasjonale. Selv om det fins en slik plan også i Bosnia, er den internasjonale tilstedeværelsen der så stor at den kan få en egendynamikk som igjen fører til en maktesløshet. Lokalbefolkningen og ledere på lavere nivåer må få et eierskap til prosessene.

Rapporten finner du på www.esiweb.org/europeanrai/artide.php

Tiden etterpå: Etter at Dayton-avtalen trådte i kraft for sju år siden har ti tusen flyktninger raskt kommet tilbake til Sarajevos mange utbombede nabolag, som her i Dobrinja. Selvstyre er imidlertid fortsatt langt unna etter sju års internasjonal administrasjon.
Foto: Scanpix/AP Photo/Rikard Larra

I bestrebelsene på å legge til rette for selvstyre, ender man som en velmenende despot som tar stadig mer makt og ansvar.